

Hvussu geri eg?

– tá eg flyti niður

Hvørt summar flyta nógvir ungir føroyingar niður at lesa, og í tí sambandi er nógv at hugsa um. Eitt er tað fakliga, sum ein skal til at stríðast við, men øll tey praktisku viðurskiftini eru heldur ikki fá í byrjanini. Fyri at lætta um hesa ofta ikki lítið truplu tíð, hava vit savnað nøkur av teimum mest vanligu viðurskiftunum, sum helst skulu fáast í lag skjótast gjørligt

Óla Jákup Jacobsen

Flyting

Tá man flytur niður, skal man alt annað líka skifta bústað. Hetta verður gjørt við at fara á eitt av »borgerservice«, sum eru í býnum. Í størri býum so sum Keypmannahavn eru fleiri borgerservice, og ræður tá tað um at finna eitt, sum er tætt við. Eitt borgerservice í Keypmannahavn liggur til dæmis í Amagercentrinum. Rátt verður til at orna flytingina skjótast gjørligt.

Persónnummar

Tá tú hevur meldað flyting í tilflytingarkommununi, fært tú eitt persónnummar (CPR-nr.). Tað ræður um at fáa CPR-nr. so skjótt sum til ber, tí tað er neyðugt, um tú t.d. skalt hava eina bankkonto, skriva børn upp til dagstovn, søkja barnatilskot og fáa útgildið SU.

Føroyafrádráttur

Føroyafrádrátturin er ein serligur skattafrádráttur, ið kann játtast føroyskum lesandi í Danmark, um tey lúka ávísar treytir.

Høvuðstreytirnar fyri at fáa føroyafrádrátt eru hesar:

- At tú vart búsitandi í Føroyum, áðrenn flytingina til Danmark
- At upphaldið í Danmark er fyrribils í lestrarørindum
- At tú ikki hevur eina útbúgving (kompetansugevandi) frammanundan
- At tú ikki hevur uppihildið teg í Danmark í meira enn 6 mánaðir, áðrenn lesturin byrjaði

Fyri tey, sum byrja at lesa aftaná 1. januar 2011, er føroyafrádrátturin kr. 42.900. Fyri tey, sum byrjaðu lestur áðrenn 1. januar 2011, er føroyafrádrátturin kr. 71.000.

Fyri at fáa føroyafrádráttin skalt tú venda tær til Skattacentrið har tú býrt, uttanlandadeildina.

Greið frá:

- at tú ert føroyingur undir útbúgving
- at tú hevur eina inntøku, sum tú søkir føroyafrádrátt (færøfradrag) til
- at tú ætlar tær heim aftaná loknan lestur

Minst til:

- at hava við tær skjalprógv fyri, at tú ert undir útbúgving, so sum lestrarkort, lærusáttmála ella annað prógv
- at føroyafrádráttur skal søkjast á hvørjum ári.

Fulla skattskyldu í Føroyum

Tey flestu lesandi velja at arbeiða í Føroyum í feriumum. Tá er tað týðningarmikið, at tú hevur fingið tær fulla skattskyldu í Føroyum. Um tú ætlar tær at gjalda nakað minni í skatti væl at merkja.

Treytir fyri at kunna varðveita sína skattskyldu í Føroyum eru:

- tú skalt áðrenn lestur ella læru uttanlanda hava havt fastan bústað í Føroyum í minst 4 ár
- tú skalt verða uttanlands í lestrar- ella útbúgvingarørindum
- tú skalt lata TAKS upplýsingar um útbúgvingina, útbúgvingarstað og ásettu lestrartíð
- tú skalt altíð kunna vátta, at tú framhaldandi ert undir útbúgving
- tú skalt upplýsa TAKS um broytingar í útbúgvingini, t.d. um tú gevst ella skiftir útbúgving

Fyrimumurin við at varðveita fullu skattskylduna í Føroyum er, at tú skalt gjalda minni í skatti, um tú arbeiðir í Føroyum t.d. í summarfrítíðini. Tú

fært ein botnfrádrátt upp á 30.000 kr. pr. 01.01.2011, tað vil siga, at fyrstu 30.000 kr. tú forvinnur, eru skattafríar.

Um tú ikki varðveitir fulla skattskyldu og arbeiðir í Føroyum, verður tú avmarkað skattskyldug/-ur og skal gjalda 42 prosent í skatti av bruttoinntøkuni, 1,75 prosent í arbeiðsmarknaðargjaldi (AM) og 0,65 prosent til Barsilsskipanina (BAS).

Umsóknarbløð fáast á heimasíðuni hjá TAKS: www.taks.fo

Hjálp

Um tú hevur spurningar ella tørvar hjálp til summi praktisk viðurskifti, so

eru nakrir stovnar og heimasíður, tú kanst venda tær til:

Ráðgevingin (www.radgevingin.dk): Her kanst tú fáa svar upp á

nógvar spurningar viðvíðkjandi praktiskum viðurskiftum so sum SU, Føroyafrádrátti og fullan skattskyldu í Føroyum.

MFS (www.mfs.fo): Meginfelag Føroyskra Studenta er felagið hjá teimum lesandi bæði í Føroyum og uttanlands. Her finnur tú ymiskt viðkomandi lestrarlívium.

ASK (www.ask.fo): Altjóða Skrivstovan vegleiðir í lestrarviðurskiftum fyri føroyingar, sum ætla sær undir útbúgving í útheiminum.

